

Z LEGISLATIVY EVROPSKÉ UNIE¹⁾

Účelem této rubriky je podat přehled o vybraných významných právě připravovaných či již přijatých legislativních aktech Evropské unie, které mají z hlediska svého obsahu vazby na oblast správního práva nebo činnost správních orgánů a úřadů členských států nebo EU nebo jsou jinak významné co do předmětu úpravy. Cílem informací vztahujících se k jednotlivým návrhům či platným právním předpisům EU není detailní rozbor daného předpisu, ale spíše stručné upozornění na jeho nejdůležitější aspekty, jakými jsou cíle a působnost právní úpravy. V případě zájmu o hlubší studium daného předpisu je u názvu předpisu uveden též odkaz na číslo Úředního věstníku Evropské unie, ve kterém byl daný předpis publikován. Pokud jde o návrhy právních předpisů EU, lze jejich texty nalézt v databázi EU Pre-Lex.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (Brusel I)

Nařízení Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 (Brusel I bis)

Cílem napsání tohoto příspěvku je podat ucelený přehled o možnostech, které legislativa EU nabízí pro uznání a vykonání soudních rozhodnutí v rámci Evropské unie. Nejprve se článek zabývá platným nařízením Brusel I, dle kterého lze postupovat v případě uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních.

V druhé části je pak předkládán přehled změn, které byly po dlouhých diskuzích ve výsledné podobě přijaty v novém nařízení Brusel I, jenž vstoupí v účinnost dne 10. 5. 2015.

Úvod

V rámci Evropských společenství založených s cílem vytvoření především ekonomické integrace vzniká po přijetí velkého množství harmonizačních opatření tzv. **jednotný vnitřní trh**, který představuje integrovaný prostor bez vnitřních hranic, ve kterém je zajištěn **volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb**²⁾. Vytváření

¹⁾ V tomto čísle dochází k odklonu od zaměření a formátu této rubriky, jak ji dosud čtenáři našeho časopisu znali, k tématu je pojednáno formou článku, nikoliv tedy formou strukturované informace – pozn. redakce.

²⁾ Srov. TICHÝ, L., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ T. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 1005 s. ISBN 978-807-4003-332. s. 401.

jednotného vnitřního trhu s sebou mimo jiné přineslo také značný nárůst počtu vztahů s významným mezinárodním prvkem, které vyžadovaly pevně stanovená pravidla uznávaná napříč členskými státy, a tím i potřebu upravit soukromoprávní oblast na komunitární úrovni, neboť ta byla podřízena především právu jednotlivých členských států. Podstatné rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžovala řádné fungování vnitřního trhu. Z uvedených důvodů tak bylo nutné přijmout ustanovení, která umožní **unifikovat** pravidla pro určení rozhodného práva (tzv. kolizní normy), pro stanovení mezinárodní pravomoci soudů v občanských a obchodních věcech, pro rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí přijatých v členských státech a následně upravit také otázky v oblasti dokazování a doručování tzv. právní pomoci. V souladu s teoretickým rámcem lze výše uvedené normy, vyjma norem upravujících určení rozhodného práva souhrnně, označit za normy, Evropského práva civilního procesu. Spolu s právními předpisy upravujícími kolizní normy tvoří shora uvedení normy tzv. evropský justiční prostor.³⁾

Právní úpravu otázek týkajících se **evropského justičního prostoru** resp. spolupráce v civilních justičních otázkách bylo možné na komunitární úrovni prosadit nejprve jen s odkazem na čl. 220⁴⁾ Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství.⁵⁾ K přijetí těchto pravidel bylo potřeba souhlasu všech členských států, pro které měla daná právní úprava platit, neboť pravidla byla přijímána formou mezinárodních smluv. S odkazem na uvedený článek pak byla podepsána např. Úmluva o příslušnosti soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních tzv. **Bruselská úmluva**⁶⁾, která vstoupila v platnost roku 1973.⁷⁾ Vzhledem ke skutečnosti, že jednotná soudní soustava Evropských společenství byla zcela nereálnou myšlenkou a že rozhodnutí jednotlivých členských soudů mají teritoriálně omezené účinky, představovala Bruselská úmluva významný dokument především z toho důvodu, že stanovila pravidla nejen pro určení mezinárodní pravomoci soudů člen-

³⁾ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 568 s. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 496.

⁴⁾ „Členské státy zahájí mezi sebou v případě potřeby jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků: ochranu osob a požívání a ochranu práv za týchž podmínek, které každý stát stanoví pro své vlastní státní příslušníky, zamezení dvojího zdanění uvnitř Společenství, vzájemné uznávání společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce, zachování jejich právní subjektivity v případě přenesení sídla z jedné země do druhé a možnost sloučení či splynutí společností, které se řídí právem různých členských států, zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů.“

⁵⁾ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁾ Bruselská úmluva o pravomoci soudů a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁷⁾ Srov. ROZEHNALOVÁ, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. *Právní fórum* č. 2/2005, Praha: ASPI, a. s., s. 41-45. ISSN 1214-7966.

ských států⁸⁾, ale i pravidel **uznání a výkonu rozhodnutí v rámci Evropského společenství**⁹⁾.

Významným dokumentem, jenž vstoupil v platnost dne 1. 11. 1993, se pak stala **Smlouva o Evropské unii**¹⁰⁾ tzv. Maastrichtská smlouva, která začlenila **spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí** do třetího pilíře v rámci pilířové struktury EU. Nadále se však jednalo o spolupráci mezivládní, kdy tato opatření upravující tuto spolupráci byla vydávána ve formě aktů mezinárodního práva veřejného, tzn., že byla přijímána cestou mezinárodních smluv.¹¹⁾

V tomto smyslu se pak pokrokovou stala **Amsterodamská smlouva**¹²⁾, jež vstoupila v platnost roku 1997, neboť převedla spolupráci v civilních věcech do prvního tzv. komunitárního pilíře, čímž umožnila upravovat nadále otázky týkající se této oblasti pomocí aktů sekundárního práva, které mají bezprostřední právní účinky v členských státech. Celý postup přijímání právních aktů upravující oblast spolupráce v civilních věcech se tak významným způsobem ulehčil a časově urychlil.¹³⁾ Po přijetí Amsterodamské smlouvy vzniká na základě čl. 293 Smlouvy o založení Evropského společenství (článek byl následně zrušen Lisabonskou smlouvou) velké množství nařízení i směrnic upravující oblast evropského justičního prostoru. Pro nás jsou významné především nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „**nařízení Brusel I**“)¹⁴⁾ a nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „**nařízení Brusel II bis**“)¹⁵⁾

⁸⁾ Stejně jako nařízení Brusel I tak i nové nařízení Brusel I používají pojem místo pojmu mezinárodní pravomoc mezinárodní příslušnost, který je dle mého názoru výrazem nepřesným, avšak v tomto směru se právní názory na tuto problematiku různí viz např. SIMON, P., ŠUK, P. Upravuje nařízení Brusel I soudní pravomoc nebo příslušnost? Procesní důsledky odpovědi na tuto otázku. *Právní fórum* č. 2/2008, s. 54–58. nebo pak ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 202-203.

⁹⁾ K tomuto pro doplnění PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 126.

¹⁰⁾ Treaty on European union (92/C 191/01). In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹¹⁾ Srov. ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. nezměněné vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 410 s. ISBN 802104053X, s. 12.

¹²⁾ Treaty of Amsterdam (97/C 340/01) amending the Treaty on European union, the Treaties establishing the European communities and certain related acts. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹³⁾ Srov. TICHÝ, L., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ T. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 1005 s. ISBN 978-807-4003-332, s. 27.

¹⁴⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹⁵⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

Historický exkurz o vývoji Evropského justičního prostoru je třeba v závěru doplnit o tzv. **Lisabonskou smlouvu**¹⁶⁾, která vstoupila v platnost dne 1. 12. 2009 a která mj. zrušila pilířovou strukturu EU. Po jejím přijetí jsou předpisy sekundárního práva EU upravující otázky týkající se evropského justičního prostoru přijímány nově Evropským parlamentem a Radou řádným legislativním postupem, a to na základě čl. 81 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).¹⁷⁾

K obsahu nařízení

Nařízení Brusel I, jenž vychází právě z dříve přijaté Bruselské úmluvy¹⁸⁾ a které vstoupilo v platnost dne 1. 3. 2002¹⁹⁾, platí **pro Českou republiku** od jejího vstupu do EU tj. od 1. 5. 2004. K tomuto je nutné připomenout, že **časová působnost** nařízení Brusel I je omezena, a to z toho důvodu, že dne 10. 1. 2015 bude zcela nahrazeno²⁰⁾ novým nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nové nařízení Brusel I“ nebo „nařízení Brusel I bis“)²¹⁾. Nařízení Brusel I bis je výsledkem postupu stanoveného v bodu 28 preambule nařízení Brusel I, dle kterého měla Komise nejpozději pět let po vstupu nařízení Brusel I v platnost podat zprávu o uplatňování nařízení Brusel I a v případě potřeby předložit také návrh na jeho změnu. Dne 21. 4. 2009 byla tak Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru předložena nejen zpráva o uplatňování, ale i Zelená kniha o výkonu a uznávání soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jež představovala prvotní návrhy na změny, kterými mělo nařízení Brusel I projít.

Vraťme se zpět k platnému nařízení Brusel I. Co se **územní působnosti** týká, aplikuje se Brusel I na území všech členských států vč. Velké Británie, Irsko a Dánska, pro které jsou stanoveny zvláštní podmínky, neboť nejsou vázány Hlavou IV Smlouvy o založení Evropského společenství pod názvem Společná vízová, azylová a imigrační politika (dnes Hlava V, kapitola 3 Smlouvy o fungování EU), která byla zařazena do této smlouvy prostřednictvím Amsterodamské smlouvy. **Velká Británie a Irsko** přistupují k aktům

¹⁶⁾ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01). In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

¹⁷⁾ ZAHRAVNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 568 s. ISBN 978-80-7380-437-4. S. 496.

¹⁸⁾ Dle čl. 68 odst. 1 nařízení Brusel I nahrazuje nařízení Brusel I Bruselskou úmluvu.

¹⁹⁾ Nařízení Brusel I platilo pro původních 15 členských států EU (Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Velká Británie a Švédsko).

²⁰⁾ Viz čl. 66 nového nařízení Brusel I (s výjimkou čl. 75 a 76 nařízení Brusel I bis, které se použijí od 10. 1. 2014).

²¹⁾ In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

sekundárního práva spadajících do této oblasti prohlášením o přistoupení tzv. OPT – IN²²⁾, takou možnost však nemá **Dánsko**, se kterým musejí být uzavírány paralelní smlouvy²³⁾.

Podobně jako nařízení Brusel I tak i nové nařízení Brusel I se uplatní dle čl. 1 odst. 1 pouze **ve věcech občanských a obchodních**, a to bez ohledu na to, o jaký soud se jedná²⁴⁾. V případě interpretace pojmu „věci občanské a obchodní“, kterou se v minulosti Evropský soudní dvůr²⁵⁾ ve spojení s Bruselskou úmluvou²⁶⁾ mnohokrát zabýval, odkazují např. na **rozhodnutí ESD** ze dne 14. 10. 1976 ve věci C-29/76 LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol nebo na rozhodnutí ESD ze dne 16. 12. 1980 ve věci Nizozemský stát v. Reinhold Rüffer, sp. zn. C-81479.²⁷⁾ Ustanovení čl. 1 odst. 2 pak negativním výčtem stanoví, na jaké skutečnosti se (nové) nařízení Brusel I nevztahuje, např. sociální zabezpečení, insolvenční řízení, otázky týkající se osobního stavu a způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům aj., dále jsou vyloučeny z rozsahu působnosti (nového) nařízení Brusel I majetkové vztahy mezi manželi i otázky týkající se výživného, neboť tyto jsou upraveny *lex specialis*, a to nařízením Brusel II bis.

Nařízení Brusel I stejně jako nové nařízení Brusel I upravují dvě stěžejní oblasti Evropského justičního prostoru, tou první je určení mezinárodní pravomoci soudů členských států²⁸⁾ a druhou oblast pak představuje uznání a výkon **rozhodnutí²⁹⁾, veřejné listiny³⁰⁾ a vykonatelného soudního smíru³¹⁾**

²²⁾ Bod 20 preambule nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

²³⁾ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Úř. věst. L 299, 16. 11. 2005, s. 62-70.

²⁴⁾ V tomto případě nehraje roli, zda spor se rozhoduje před trestním či správním soudem, avšak musí být splněny podmínky pro aplikaci nařízení Brusel I.

²⁵⁾ Dnes Soudní dvůr Evropské unie.

²⁶⁾ Pozn. text nařízení Brusel I je až na drobné výjimky zcela totožný s Bruselskou úmluvou, z tohoto důvodu je judikatura k Bruselské úmluvě použitelná i v případě nařízení Brusel I.

²⁷⁾ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 128.

²⁸⁾ Nařízení Brusel I upravuje následující typy určení mezinárodní pravomoci, a to pravomoc obecná, alternativní I, alternativní II, speciální, dále pak prorogaci a výlučnou pravomoc.

²⁹⁾ Rozhodnutím se dle čl. 32 nařízení Brusel I (čl. 2 písm. a nového nařízení Brusel I) rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.

³⁰⁾ Veřejnou listinou se dle čl. 2 písm. c) nového nařízení Brusel I rozumí písemnost, která byla formálně vyhotovena nebo registrována jako veřejná listina v členském státě původu a jejíž pravost se vztahuje na podpis i obsah listiny a byla ověřena orgánem veřejné moci nebo jiným orgánem k tomu zmocněným.

³¹⁾ Soudním smírem se pak dle čl. 2 písm. b) nového nařízení Brusel I rozumí smír, který

v jiném členském státu než bylo vydáno. Rozhodnutí, veřejná listina či soudní smír jsou jako takové projevem státní suverenity státu, který je vydal, tzn. nikoliv státu výkonu, a mají bez dalšího právní účinky pouze na území státu, ve kterém byly vydány. Je proto nutné podstoupit ve státu výkonu určité právní kroky stanovené v (novém) nařízení Brusel I, na základě kterých se stane rozhodnutí, veřejná listina či soudní smír vykonatelný na území jiného členského státu. Právní kroky, jež musí být podstoupeny, jsou upraveny nejen mezinárodními smlouvami, vnitrostátními předpisy, ale i právními předpisy vydávanými orgány EU.

V případě uznání a výkonu je podstatné, že státem původu i státem výkonu jsou členské státy EU, neboť pouze v uvedeném případě, je možné aplikovat ustanovení nařízení Brusel I. Stejně pravidlo přetrvává i v případě nařízení Brusel I bis. K tomuto je nutné dodat, že právní úprava veřejných listin a soudních smírů obsažená v nařízení Brusel I je odlišná od úpravy uznání a výkonu soudních rozhodnutí, neboť o veřejných listinách a soudních smírech nelze vést samostatné řízení o uznání, jak je tomu u rozhodnutí. Nesplnění stanovených předpokladů pro uznání veřejné listiny či soudního smíru lze tak namítat pouze v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti (dále také „rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti“ nebo jen „prohlášení vykonatelnosti“).

V této souvislosti je však třeba upozornit, že s novým nařízením Brusel I dojde v oblasti uznání a výkonu rozhodnutí, veřejných listin a soudních smírů k podstatným změnám a ke zjednodušení celého procesu jejich uznání a výkonu. Současnou koncepci uznání a výkonu rozhodnutí, upravenou v člancích 32 až 52 nařízení Brusel I, lze rozdělit do **tří fází**:

- 1. uznání rozhodnutí;**
- 2. řízení o prohlášení vykonatelnosti a**
- 3. následný výkon rozhodnutí** na území jiného členského státu, přičemž v rámci každé z nich je možné vést samostatné řízení.

Výsledkem **řízení o uznání dle čl. 33 až 37 nařízení Brusel I** je skutečnost, že rozhodnutí vydanému v jednom členském státě jsou přiznány v jiném členském státě tytéž účinky jako rozhodnutí tuzemskému³²⁾. Dle zásady rozšíření účinků však nelze přiznat rozhodnutí jiné právní účinky, než by mělo ve státě vydání. V rámci řízení o vykonatelnost dojde k ověření splnění stanovených náležitostí a rozhodnutí získá způsobilost být vynuceno proti povinnému subjektu. Třetí

schválil soud členského státu nebo který byl uzavřen před soudem členského státu v průběhu řízení.

³²⁾ Srov. KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, ISBN9788072392315, s. 410.

a poslední fází je pak výkon samotný, který „spočívá v přinucení osoby, které je cizím rozhodnutím uložena určitá povinnost, k splnění této povinnosti, jestliže ji na základě rozhodnutí sama nesplnila.“³³⁾

V evropském justičním prostoru platí **zásada automatického uznání rozhodnutí** vydaných v členských státech EU³⁴⁾, jedná se o tzv. volný pohyb soudních rozhodnutí v EU, kdy rozhodnutí nesmí být přezkoumáváno ve věci samé, neboť soud ve státě, ve kterém má být rozhodnutí vykonáno, je vázán skutkovým zjištěním a právním posouzením soudu, který rozhodnutí vydal.³⁵⁾ Splnění podmínek pro uznání však není *ex officio* zkoumáno, neboť řízení o uznání není obligatorní částí procesu uznání a výkonu rozhodnutí. Dle jednotlivých ustanovení nařízení Brusel I lze **podmínky pro uznání** posuzovat:

1. v samostatném řízení vedeném na návrh dle čl. 33 odst. 2 nařízení Brusel I;
2. v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti dle čl. 33 odst. 2 nařízení Brusel I; nebo
3. dle čl. 33 odst. 3 nařízení Brusel I jako předběžnou otázku v rámci jiného řízení.

Rozhodnutí nesmí³⁶⁾ být v jiném členském státě uznáno **z důvodů taxativně uvedených** v člancích 34 a 35 nařízení Brusel I, kterými jsou:

1. **rozpor s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;**
2. **nedoručení návrhu na zahájení řízení či jiné rovnocenné písemnosti v dostatečném časovém předstihu, bylo-li rozhodnuto v nepřítomnosti žalovaného v případě, že žalovaný využil opravný prostředek proti rozhodnutí;**
3. **zásada *res iudicata* tzn. neslučitelnosti rozhodnutí s dřívějším rozhodnutím a**
4. **posledním důvodem je pak rozpor s ustanoveními obsaženými v nařízení Brusel I, která upravují výlučnou mezinárodní pravomoc a mezinárodní pravomoc ve věcech pojištění a spotřebitelských smluv.**

Splňuje-li rozhodnutí formální náležitosti, je v rámci **řízení o vykonatelnosti** prohlášeno za vykonatelné, čímž je splněna podmínka pro výkon rozhodnutí v jiném členském státě, než ve kterém bylo rozhodnutí vydáno. **Návrh na prohlášení vykonatelnosti** se dle čl. 39 nařízení Brusel I podává u příslušného orgánu uvedeného v seznamu v příloze II nařízení Brusel I s tím, že místní příslušnost se určí dle místa bydliště povinného nebo dle místa výkonu. V případě České republiky je pak příslušným orgánem **okresní soud či soudní exekutor**. K návrhu na prohlášení vykonatelnosti se dle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 53 nařízení Brusel I připojí:

³³⁾ Tamtéž.

³⁴⁾ Dle čl. 33 odst. 1 nařízení Brusel I.

³⁵⁾ Čl. 36 nařízení Brusel I.

³⁶⁾ Existuje-li důvod pro odepření uznání rozhodnutí, je soudce povinen takové rozhodnutí odmítnout.

1. jedno vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky pro uznání jeho pravosti;
2. a osvědčení ve formulářové podobě vydané ve státě vydání rozhodnutí³⁷⁾, které osvědčuje, že rozhodnutí je vykonatelné ve státě vydání.³⁸⁾

Na požádání příslušného orgánu je třeba předložit **překlad těchto písemností**, který musí být ověřen osobou k tomu oprávněnou v některém členském státě. V celém řízení o vykonatelnost postupují příslušné orgány dle *legis fori* tj. dle procesního práva státu, ve kterém je řízení vedeno, stejným právem se pak řídí i postup při podání návrhu na prohlášení vykonatelnosti³⁹⁾, přičemž platí, že v řízení nemůže být vybírán žádný poplatek stanovený dle hodnoty předmětu sporu⁴⁰⁾. Výsledkem řízení je pak rozhodnutí⁴¹⁾ o návrhu na prohlášení vykonatelnosti vydané státem výkonu, které konstatuje, že jsou formální náležitosti stanovené nařízením Brusel I splněny, přičemž platí, že prohlášení vykonatelnosti se doručí povinnému spolu s rozhodnutím, pokud ještě nebylo doručeno. Proti **rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti** může kterákoli strana tj. pouze oprávněný či povinný podat ve lhůtě jednoho měsíce od jeho doručení **opravný prostředek**⁴²⁾ u orgánu uvedeného v příloze III nařízení Brusel I⁴³⁾. Má-li povinný bydliště v jiném členském státě než, ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno, pak platí, že počíná dnem jeho doručení povinnému běžet zvláštní dvouměsíční lhůta k podání opravného prostředku, přičemž je stanoveno, že prodloužení této lhůty z důvodu vzdálenosti je vyloučeno.⁴⁴⁾ Na tomto místě je nutné připomenout, že v rámci řízení o opravném prostředku vedeném dle předpisů upravující sporná řízení⁴⁵⁾, lze namítat také nedodržení podmínek pro uznání rozhodnutí tj. existenci důvodů pro odepření uznání uvedených v čl. 34 a 35 nařízení Brusel I. V případě, že některý z uvedených důvodů skutečně existoval, odvolací soud prvoinstanční rozhodnutí zruší a návrh na prohlášení vykonatelnosti zamítne. Proti rozhodnutí vydanému o opravném prostředku

³⁷⁾ Znění osvědčení o soudních rozhodnutích je uvedeno v příloze V nařízení Brusel I.

³⁸⁾ Dle čl. 55 odst. 1 nařízení Brusel I platí, že není-li předloženo toto osvědčení, může příslušný orgán určit lhůtu pro jeho předložení, přijmout rovnocennou písemnost nebo, pokud nepovažuje za potřebné další objasnění, jeho předložení prominout.

³⁹⁾ Pozn. česká právní úprava je obsažena v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (platný jen do 31. 12. 2013), dále pak v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů nebo také v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁴⁰⁾ Čl. 52 nařízení Brusel I.

⁴¹⁾ Pozn. označení rozhodnutí může být odlišné, neboť je nutné zohlednit právní řády jednotlivých členských států.

⁴²⁾ Čl. 43 nařízení Brusel I.

⁴³⁾ V České republice se podává opravný prostředek dle čl. 43 odst. 2 nařízení Brusel I u odvolacího soudu prostřednictvím okresního soudu.

⁴⁴⁾ Čl. 43 odst. 5 nařízení Brusel I.

⁴⁵⁾ Čl. 43 odst. 3 nařízení Brusel I.

je možné podat opravný prostředek, avšak jen takový, který je uveden v příloze IV nařízení Brusel I⁴⁶⁾.

Poslední fází je samotný **výkon cizího rozhodnutí** tj. rozhodnutí, jehož výkon má být uskutečněn ve státě, ve kterém nebylo vydáno. Cizí rozhodnutí může být ve státě výkonu vykonáno, je-li vykonatelné ve státě původu, bylo-li prohlášeno za vykonatelné, a pokud nebyly namítnuty/neexistují-li důvody pro neuznání rozhodnutí. K **návrhu na výkon** se dle čl. 40 nařízení Brusel I připojí tytéž dokumenty určené ve společných ustanoveních konkrétně v čl. 53 nařízení Brusel I, které jsou požadovány i v případě, kdy strana žádá o uznání rozhodnutí nebo o prohlášení vykonatelnosti. Dále platí, že navrhovatel musí uvést **adresu pro doručování** v obvodě soudu, u kterého návrh podává. Jestliže však právo státu, uvedení takové adresy nevyžaduje, ustanoví navrhovatel zástupce pro doručování. **Samotná právní úprava** postupu při výkonu rozhodnutí je zcela ponechána dle čl. 40 nařízení Brusel I **právním řádům jednotlivých členských zemí**.⁴⁷⁾ Podle české právní úpravy⁴⁸⁾ může být návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce dle občanského soudního řádu podán samostatně nebo současně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti.⁴⁹⁾

Jak již bylo výše uvedeno, **nové nařízení Brusel I neboli nařízení Brusel I bis**, které vstoupilo v platnost dne 20. 12. 2012 a nabude účinnosti s výjimkou čl. 75 a 76 dne 10. 1. 2015, obsahuje úpravu výkonu a uznání soudních rozhodnutí v čl. 36 a násl. Podstatnou změnou, kterou nové nařízení zavádí, je skutečnost, že veškerá rozhodnutí vydaná v některém členském státě, která jsou v tomto členském státě vykonatelná, jsou vykonatelná v jiném členském státě, **aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti**. Řízení o prohlášení vykonatelnosti jako takové bylo hodnoceno jako jedna z překážek volného pohybu rozhodnutí, která zvyšovala časovou náročnost a finanční nákladnost přeshraničních sporů ve fázi uznání a výkonu rozhodnutí. Jeho zrušením by se tak mělo zavést zrychlené, zjednodušené a méně nákladné řízení, což by v konečném důsledku mělo vést k prohloubení spolupráce na vnitřním trhu.⁵⁰⁾ V důsledku toho by mělo být

⁴⁶⁾ Pozn. ve většině členských států existuje pouze jeden opravný prostředek, kterým je možné podat proti rozhodnutí vydanému o opravném prostředku (např. v Belgii, Řecku, Španělsku, Francii, Itálii, Lucembursku a Nizozemsku se jedná o kasační stížnost), zatímco v rámci české právní úpravy je tímto opravným prostředkem dovolání nebo žaloba pro zmatečnost.

⁴⁷⁾ V české právní úpravě se jedná o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸⁾ Na základě § 68c zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013]. (úprava platná jen do 31. 12. 2013).

⁴⁹⁾ Soud pak rozhoduje jediným usnesením o obou návrzích samostatnými výroky, které musí být odůvodněny.

⁵⁰⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní*

rozhodnutí vydané soudy členského státu považováno dle bodu 26 preambule nařízení Brusel I bis za rozhodnutí vydané v dožádaném členském státě.

Dle bodu 27 preambule nařízení Brusel I bis platí, že pro účely **volného pohybu rozhodnutí** by rozhodnutí vydané v členském státě mělo být uznáno a vykonáno v jiném členském státě, i když je vydáno proti osobě, jež nemá bydliště v některém členském státě. Dále pak platí, že pokud je v rozhodnutí obsaženo opatření či příkaz, jež není známé v právu dožádaného členského státu, toto opatření nebo příkaz se v největší možné míře upraví na ekvivalent v rámci práva tohoto členského státu, se kterým jsou spojeny rovnocenné účinky a který sleduje obdobný účel a zájem. Členský stát určí, kdo a jakým způsobem tuto úpravu provede.

Uznávání rozhodnutí je nově upraveno čl. 36 nařízení Brusel I bis, které stanoví automatické uznávání bez zvláštního řízení, stejně jak tomu bylo i podle čl. 33 nařízení Brusel I. Strana, která se hodlá v některém členském státě dovolávat rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, musí dle čl. 37 nařízení Brusel I bis předložit stejně jako dle současné právní úpravy:

1. vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro ověření jeho pravosti, a
2. osvědčení ve formulářové podobě uvedené v příloze I nařízení Brusel I bis.

V případě potřeby může orgán, u nějž se strana dovolává rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, požádat o předložení překladu nebo přepisu obsahu osvědčení, příp. požádat přímo o překlad rozhodnutí. Na rozdíl od současné úpravy zakotvené v čl. 17 nařízení Brusel I, umožní nařízení Brusel I bis v čl. 38 soudu nebo orgánu, u nějž se strana dovolává rozhodnutí vydaného v jiném členském státě EU, řízení zčásti nebo zcela přerušit, nejen z toho důvodu, že proti rozhodnutí byl ve státě původu podán opravný prostředek, ale **nově také v případě**, kdy je podán návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání nebo rozhodnutí o odepření uznání. Nařízení Brusel I bis nově také stanoví, že uznání rozhodnutí se odepře pouze na návrh strany⁵¹⁾, avšak jen **z důvodů taxativně stanovených** v čl. 45 nařízení Brusel I bis. Důvody pro odepření uznání zůstaly až na drobné odchylky stejné, novým důvodem se stal rozpor s ustanoveními upravujícími **mezinárodní pravomoc** resp. příslušnost **pro individuální pracovní smlouvy**⁵²⁾.

Výkon rozhodnutí bude, jak již bylo výše řečeno, dle nového nařízení

právo soukromé Evropské unie (nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer, 2013. S. 322.

⁵¹⁾ Srov. čl. 34 nařízení Brusel I, který stanoví, že „Rozhodnutí se neuzná....“

⁵²⁾ Viz kapitola II oddíl 5 nařízení Brusel I bis.

Brusel I bis automaticky bez nutnosti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti. Řízení o výkonu rozhodnutí se bude nadále řídit dle čl. 41 nového nařízení Brusel I bis právním řádem členského státu, v němž má být cizí rozhodnutí vykonáno, přičemž platí, že podle tohoto práva se budou posuzovat také důvody pro odepření a odložení výkonu, pokud budou slučitelné s důvody pro odepření uznání.⁵³⁾ Na základě těchto důvodů se výkon rozhodnutí na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován, odepře. Nařízení Brusel I bis nově upraví, že strana, která žádá o výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, nemusí mít v dožádaném členském státě ani **adresu pro doručování ani pověřeného zástupce**⁵⁴⁾. Stejně jako v případě uznání i pro výkon rozhodnutí stanoví nařízení Brusel I bis navrhovateli povinnost předložit dokumenty určené v čl. 42, jedná se o vyhotovení rozhodnutí a osvědčení, které stanoví, že rozhodnutí je vykonatelné, a které obsahuje výtah rozhodnutí a případně příslušné informace o nahrazovaných nákladech řízení a výpočet úroků. Nařízení Brusel I bis nově v čl. 43 obsahuje **pravidla pro doručování osobě, vůči níž je navrhován výkon**, stejně tak i pravidla pro **překlad** rozhodnutí za účelem napadení výkonu. Článek 44 nařízení Brusel I bis pak stanoví, že v případě, kdy je podán **návrh na odepření výkonu, může soud** v dožádaném členském státě na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován:

1. omezit řízení o výkonu rozhodnutí na zajišťovací opatření;
2. podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty, kterou sám stanoví; anebo
3. přerušit zčásti nebo v celém rozsahu řízení o výkonu.

Platí, že příslušný orgán v dožádaném členském státě na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován, přeruší řízení o výkonu, je-li vykonatelnost rozhodnutí odložena v členském státě původu. Proti rozhodnutí o návrhu na odepření výkonu může kterákoli strana podat **opravný prostředek**, stejně tak lze opravným prostředkem napadnout i samotné rozhodnutí o opravném prostředku, avšak pouze tehdy, pokud byl tento další opravný prostředek Komisi daným členským státem oznámen.

Krátce také k nové úpravě týkající se uznání a výkonu veřejných listin a soudních smírů. Veřejné listiny a soudní smíry jsou dle nařízení Brusel I bis vykonatelné, stejně jako soudní rozhodnutí bez potřeby prohlášení vykonatelnosti. Výkon veřejné listiny či soudního smíru může být nově odepřen, pouze pokud je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem v dožádaném členském státě. Na veřejné listiny a soudní smíry se odpovídajícím způsobem použijí dle čl. 58 nařízení Brusel I bis ustanovení upravující výkon, odepření výkonu a společná ustanovení obsažená v kapitole věnující se uznávání a výkonu. Stejně jako v případě rozhodnutí

⁵³⁾ Důvody pro odepření výkonu rozhodnutí jsou shodné s důvody pro odepření uznání.

⁵⁴⁾ V případě pověřeného zástupce však uvedené platí jen v případě, že neexistuje povinnost mít takového zástupce bez ohledu na státní příslušnost nebo bydliště stran.

i o veřejné listině či soudním smíru vydá na žádost kterékoli dotčené strany příslušný orgán nebo soud členského státu původu osvědčení za použití formuláře, který je uveden v příloze nařízení Brusel I bis. Osvědčení pak obsahuje souhrn vykonatelných závazků uvedených ve veřejné listině nebo shrnutí dohody stran uvedené v soudním smíru.

V této části je také nutné upozornit na působnost nařízení Brusel I bis na území Irska, Velké Británie a Dánska. V souladu s čl. 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, oznámily Spojené království a Irsko své přání účastnit se přijímání a používání tohoto nařízení.⁵⁵⁾ Podle čl. 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o EU a ke Smlouvě o fungování EU, se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení, a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné⁵⁶⁾, pro Dánsko tak nadále platí nařízení Brusel I.

V předchozím textu byl učiněn krátký historický exkurz a nastíněna problematika týkající se nařízení Brusel I vč. nové úpravy nařízení Brusel I bis účinné ode dne 10. 1. 2015. Dále navážeme na zmíněný text a budeme se věnovat právním předpisům představujícím alternativu k nařízení Brusel I příp. Brusel I bis, následně je pak představeno nové nařízení o dědictví, které se použije na dědictví osob, které zemřely kdykoliv po datu 17. 8. 2015.

Další možnosti uznání a výkonu rozhodnutí

V předchozím textu jsme se seznámili s nařízením Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nové nařízení Brusel I“ nebo „nařízení Brusel I bis“). Na úrovni Evropské unie existují i **další způsoby, jak usilovat o výkon rozhodnutí**, soudního smíru nebo veřejné listiny v jiném členském státě EU. Kromě výše uvedeného nařízení Brusel I potažmo Brusel I bis upravují uznání a výkon ve věcech občanských a obchodních také:

1. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kte-

⁵⁵⁾ Stanoveno v bodu 40 preambule nařízení Brusel I bis.

⁵⁶⁾ Dle bodu 41 preambule nařízení Brusel I bis.

- rým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (dále jen „nařízení o evropském exekučním titulu“ nebo jen „nařízení o EET“);
2. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 12. 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (dále jen „nařízení o evropském platebním rozkazu“ nebo jen „nařízení o EPR“) a
 3. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. 7. 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (dále jen „nařízení o drobných nárocích“ nebo jen „nařízení o DN“).

Ad 1. V případě **nařízení o evropském exekučním titulu** je nutné upozornit, že ačkoliv věcná působnost nařízení Brusel I zahrnuje také otázky, jež jsou upraveny nařízením o evropském exekučním titulu, nejedná se v případě nařízení Brusel I a nařízení o evropském exekučním titulu o vztah speciality a subsidiarity, tzn. že zde neplatí zásada *lex specialis derogat legi generali*. Právě naopak, je zde **možnost volby mezi oběma způsoby** uznání a výkonu rozhodnutí. Nařízení o evropském exekučním titulu přímo v preambuli stanoví, že žádost o potvrzení evropského exekučního titulu by měla být nepovinná s tím, že věřitel si místo toho může zvolit systém uznávání a výkonu v souladu s nařízením Brusel I nebo jinými nástroji EU.⁵⁷⁾ V tomto bodě je však nutné upozornit na skutečnost, že na rozdíl od nařízení Brusel I, není v případě nařízení o EET podmínkou přítomnost **mezinárodního prvku** v předmětném právním vztahu. Co se působnosti nařízení o EET týká, použije se pro „rozhodnutí vydaná, soudní smíry schválené nebo uzavřené a úřední listiny vyhotovené či registrované po 21. 1. 2005, a to ve všech členských státech včetně Velké Británie a Írska s výjimkou Dánska.“⁵⁸⁾ Evropský exekuční titul představuje potvrzení rozhodnutí⁵⁹⁾, soudního smíru nebo úřední listiny⁶⁰⁾, které umožňuje jejich volný pohyb v Evropské unii, jedná se o tzv. evropský soudní pas pro rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny.⁶¹⁾

Pro potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu se použije vzorového **formuláře** vyhotoveného v příloze I nařízení o evropském exekučním titulu, a to ve stejném jazyce, ve kterém je vypracováno i rozhodnutí.⁶²⁾ Dle českých právních předpisů se potvrzení evropského exekučního titulu vydává na žádost

⁵⁷⁾ Viz. bod 20 preambule nařízení o evropském exekučním titulu.

⁵⁸⁾ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8, s. 344.

⁵⁹⁾ Rozhodnutím se dle nařízení o EET rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako usnesení, příkaz, rozhodnutí nebo příkaz k nařízení výkonu, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.

⁶⁰⁾ Úřední listinou se dle čl. 4 odst. 3 nařízení o EET rozumí dokument, který byl formálně vyhotoven nebo registrován jako úřední listina a jehož ověření souvisí s podpisem a obsahem listiny a provedl je orgán veřejné moci či jiný orgán zmocněný pro tento účel členským státem původu, nebo ujednání o vyživovací povinnosti uzavřené se správními orgány nebo jimi ověřené.

⁶¹⁾ Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. *Praktický průvodce pro uplatňování Nařízení o evropském exekučním titulu*. In: <http://ec.europa.eu/civiljustice/>.

⁶²⁾ Čl. 9 nařízení o evropském exekučním titulu.

oprávněného dle podmínek stanovených v ust. § 353 o. s. ř.⁶³⁾, přičemž platí, že k vydání tohoto potvrzení je příslušný soud, který rozhodnutí vydal. Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydá a o důvodech písemně vyrozumí oprávněného. K tomu, aby bylo rozhodnutí o nesporném nároku **potvrzeno jako evropský exekuční titul**, musí být **kumulativně** splněny tyto podmínky:⁶⁴⁾

1. rozhodnutí je ve státě původu vykonatelné;
2. rozhodnutí není v rozporu s pravidly výlučné a zvláštní mezinárodní příslušnosti stanovenými v nařízení Brusel I;
3. soudní řízení v členském státě původu splnilo požadavky, které jsou stanoveny v nařízení o EET, přičemž platí, že nárok je nesporný, neboť dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevzněl námitky v souladu s procesními předpisy státu původu; nebo v tom smyslu, že se dlužník osobně či v zastoupení neúčastnil soudního jednání o daném nároku poté, co nejprve vznesl v průběhu soudního řízení námitky, a pokud takové jednání znamená dle práva státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel;
4. rozhodnutí bylo vydáno v členském státě, ve kterém má dlužník bydliště ve smyslu čl. 59 nařízení Brusel I; v případech, kdy nárok je nesporný ve smyslu uvedeném v bodě 3, kdy souvisí se smlouvou, kterou uzavřel spotřebitel, za účelem, který nelze považovat za jeho obchodní či profesní činnost a v případech, kdy dlužníkem je spotřebitel.

Pokud má být rozhodnutí, soudní smír nebo úřední listina, vydaná v občanské nebo obchodní věci, potvrzena jako evropský exekuční titul, musí jít o rozhodnutí, soudní smír či úřední listinu o nesporném peněžitém nároku na konkrétní částku, která je splatná nebo jejíž datum splatnosti je uvedeno v rozhodnutí, soudním smíru nebo úřední listině. **Pojem „nesporné nároky“** by měl zahrnovat všechny situace, v nichž dlužník prokazatelně nepopírá existenci ani výši peněžního nároku a v nichž má věřitel proti dlužníkovi buď soudní rozhodnutí, nebo vykonatelný dokument, který vyžaduje výslovný souhlas dlužníka, ať už se jedná o soudní smír nebo úřední listinu.⁶⁵⁾ Vzhledem k výše uvedenému se **nárok se považuje za nesporný**, pokud splňuje jeden z uvedených bodů:

1. dlužník s ním výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení;
2. dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevzněl nikdy žádné námitky v souladu s odpovídajícími procesními předpisy členského státu původu;
3. dlužník se neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo,

⁶³⁾ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁴⁾ Viz čl. 6 nařízení o evropském exekučním titulu.

⁶⁵⁾ Bod 5 preambule nařízení o evropském exekučním titulu.

ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen poté, co nejprve vznesl proti nároku v průběhu soudního řízení námitky, pokud takové jednání znamená podle práva členského státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel, a

4. dlužník jej výslovně uznal v úřední listině.

Nařízení o evropském exekučním titulu přineslo ve srovnání s nařízením Brusel I **značné urychlení a zjednodušení procesu uznání a výkonu rozhodnutí vč. snížení jeho finanční náročnosti**, neboť rozhodnutí, které je v členském státě původu potvrzeno jako evropský exekuční titul, je dle čl. 5 nařízení o evropském exekučním titulu uznáno a vykonáno v ostatních členských státech,

1. **aniž je zapotřebí prohlášení vykonatelnosti, a**
2. **aniž může být proti jeho uznání podán protest.**

V případě českého právního řádu řízení o prohlášení vykonatelnosti neznamená pro oprávněného významnější oddálení exekuce, neboť v obvyklých případech může oprávněný dle § 68c odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém⁶⁶⁾ podat s návrhem na prohlášení vykonatelnosti i návrh na nařízení exekuce, přičemž soud rozhodne o obou návrzích jedním usnesením.⁶⁷⁾

Z výše uvedených změn, které nařízení o EET oproti nařízení Brusel I přineslo, vyplývá, že uznání a výkon rozhodnutí nelze až na výjimku stanovenou v čl. 21 nařízení o EET odepřít. Jak již bylo uvedeno i ve vztahu k nařízení Brusel I v předchozím vydání, k uznání rozhodnutí dochází ve státě výkonu automaticky, aniž by bylo zapotřebí vést zvláštní řízení. Účinky, jež má takové rozhodnutí v členském státě původu, se automaticky stejně jako v případě nařízení Brusel I rozšiřují do ostatních členských zemí, a to v okamžiku, kdy takové účinky nastaly v členském státě původu. Jedná se o tzv. zásadu rozšíření účinků.⁶⁸⁾

Samotný **výkon rozhodnutí** se pak řídí až na pravidla stanovená v čl. 20 a násl. nařízení o EET procesními předpisy jednotlivých členských států, přičemž platí, že rozhodnutí potvrzené jako evropský exekuční titul se vykoná za týchž podmínek jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu.⁶⁹⁾ Jak již bylo shora uvedeno, zamítnout výkon lze jen na základě čl. 21 nařízení o EET, a to jen na žádost dlužníka, a v případě, že je rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím dřívějším, které se týká téže věci mezi stejnými stranami, a jen za předpokladu, že proti neslučitel-

⁶⁶⁾ Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 1. 9. 2013].

⁶⁷⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 188.

⁶⁸⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 201.

⁶⁹⁾ Čl. 20 nařízení o evropském exekučním titulu.

nosti nebyla a nemohla být při soudním řízení v členském státě původu vznesena námitka. Nejsou-li naplněny **předpoklady pro odepření výkonu** výše uvedené, je povinen členský stát, ve kterém se o výkon žádá, nakládat s rozhodnutím, které původní soud potvrdil jako evropský exekuční titul, jako kdyby bylo vydáno v členském státě výkonu.

Vzhledem k tomu, že právní řády členských států se mnohdy výrazně liší⁷⁰⁾ a že nařízení o evropském exekučním titulu odstraňuje jakoukoli kontrolu ve státě výkonu a je nutné, aby bylo právo dlužníka na spravedlivý proces zajištěno ve státě původu, stanoví nařízení o evropském exekučním titulu tzv. **minimální normy pro řízení vedoucí k vydání rozhodnutí**.⁷¹⁾ Minimální normy upravené v čl. 12 a násl. nařízení o EET stanoví, že:

1. soud, který vede řízení, vedoucí k vydání rozhodnutí, je povinen informovat dlužníka o náležitých informacích o nároku i o procesních krocích nezbytných pro napadení tohoto nároku; a
2. dokument o zahájení řízení či dokument s obdobnými účinky a předvolání k soudnímu jednání musí být doručeno dlužníkovi některým ze způsobů stanovených v nařízení o EET.

Pokud je evropský exekuční titul zamítnut z důvodu nedoručení dokumentů, jež měly být dle nařízení o EET doručeny, nebo z důvodu nedostatečného poskytnutí náležitých informací, stanoví nařízení o EET podmínky, při jejichž splnění dojde k nápravě a potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu.⁷²⁾ V opačném případě má oprávněný právo domáhat se uznání a výkonu rozhodnutí v jiném členském státě dle nařízení Brusel I. **Vykonávací řízení** se pak řídí právem členského státu výkonu, přičemž nařízení o EET stanoví důvody pro omezení a zastavení výkonu rozhodnutí.

Ad 2. Vedle shora uvedených právních předpisů EU představuje **nařízení o evropském platebním rozkazu** další z nástrojů k dosažení dlouhodobě vytyčených cílů EU v oblasti soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech s mezinárodním prvkem. Účelem zavedení řízení o evropském platebním rozkazu je snaha zjednodušit a urychlit soudní řízení týkající se přeshraničních případů s nespornými peněžními nároky a současně snížit náklady, které by jinak

⁷⁰⁾ Bod 13 preambule nařízení o EET stanoví, že „vzhledem k rozdílům mezi členskými státy, pokud jde o pravidla občanského soudního řízení, a zejména pravidla pro doručování dokumentů, je nezbytné stanovit konkrétní a podrobnou definici těchto minimálních norem. Zejména nelze považovat za dostatečný pro potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu způsob doručování, který se opírá o právní domněnku splnění těchto minimálních norem.“

⁷¹⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLÍČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 374.

⁷²⁾ Podmínky upravuje čl. 18 nařízení o evropském exekučním titulu.

vznikaly. Vymáhání nesporných nároků se členské státy snaží většinou řešit zavedením zjednodušeného řízení o platebním rozkazu, avšak právní úpravy se v jednotlivých státech značně liší a v přeshraničních případech jsou často nepřipustné.⁷³⁾ Řízení zavedené nařízením o EPR představuje „**dodatečný a volitelný prostředek** pro žalobce, který má nadále možnost využít řízení podle vnitrostátního práva či dle práva unijního.“⁷⁴⁾

Nařízení o evropském platebním rozkazu se použije od dne 12. 12. 2008 ve všech členských státech s výjimkou Dánska. Do **rozsahu působnosti** dle čl. 2 nařízení o EPR spadají občanské a obchodní věci v přeshraničních případech bez ohledu na povahu soudu. Nařízení o EPR se nepoužije zejména na daňové, celní, správní věci a ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci, dále pak:

1. na majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závětí a dědictví;
2. úpadky, vyrovnání a podobná řízení;
3. sociální zabezpečení;
4. nároky z mimosmluvních závazků, pokud; nejsou předmětem dohody mezi stranami nebo nedošlo k uznání dluhu, nebo
5. na peněžité pohledávky ze spoluvlastnictví.

Podmínkou užití nařízení o EPR je **přítomnost mezinárodní prvku**, tzn. že alespoň jedna ze stran musí mít bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u kterého byl podán návrh na vydání platebního rozkazu. Bydliště se určí dle čl. 59 a 60 Nařízení Brusel I.⁷⁵⁾

Návrh na vydání evropského platebního rozkazu je možné podat v listinné i elektronické podobě, a to na vzorovém formuláři A uvedeném v příloze I nařízení o EPR.⁷⁶⁾ K návrhu se též připojí vlastnoruční nebo elektronický podpis.

V případě, že jsou splněny podmínky stanovené v nařízení o EPR, je soud povinen vydat co nejdříve, obvykle do 30 dnů, od podání návrhu evropský platební rozkaz, který se vydává na vzorovém formuláři E uvedeném v příloze V nařízení o EPR spolu s kopií návrhu. Evropský platební rozkaz musí být poté v souladu s vnitrostátním právem, způsobem, který splňuje minimální normy stanovené v nařízení o EPR, doručen soudem žalovanému.⁷⁷⁾ Obsahové náležitosti předložených dokumentů se neřídí právem členské země, nýbrž

⁷³⁾ Tak je tomu i v české právní úpravě, která stanoví, že platební rozkaz a elektronický platební rozkaz nelze dle § 172 odst. 2 písm. b) o. s. ř. vydat, má-li být doručen žalovanému v cizině. V takovém případě soud pokračuje v řízení podle pravidel běžného civilního procesu.

⁷⁴⁾ Více viz bod 10 preambule nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁵⁾ Čl. 3 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁶⁾ Srov. čl. 7 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁷⁷⁾ Čl. 12 nařízení o evropském platebním rozkazu.

právem unijním, a proto je třeba vždy použít formuláře uvedené v přílohách nařízení o EPR.⁷⁸⁾ Pro výpočet lhůt se stejně jako pro nařízení o drobných nárocích i pro nařízení i evropském exekučním titulu použije nařízení Rady (EHS, Euratom) č. 1182/71 ze dne 3. 6. 1971, kterým se určují pravidla pro lhůty, data a termíny.

Ve státě výkonu následně **není třeba prohlášení vykonatelnosti**⁷⁹⁾ a současně není třeba jeho **uznání jako evropského exekučního titulu**. Uznání rozhodnutí je automatické bez potřeby vést řízení o uznání. Vzhledem k tomu, že ve státě výkonu neprobíhá řízení o prohlášení vykonatelnosti, může žalobce podat přímo návrh na výkon.⁸⁰⁾ Evropský platební rozkaz, který se v členském státě původu stal vykonatelným, je tak vykonáván v ostatních členských státech bez možnosti napadnout jeho uznání.⁸¹⁾

V některých **výjimečných případech** stanovených v čl. 20 nařízení o EPR má žalovaný právo požádat o přezkum evropského platebního rozkazu u příslušného soudu v členském státě původu. Žalovaný má právo požádat o **přezkum evropského platebního rozkazu** pokud:

1. byl platební rozkaz doručen bez dokladu o přijetí žalovaným tj. způsoby stanovenými v čl. 14 nařízení o EPR, a pokud platební rozkaz nebyl doručen v dostatečném časovém předstihu, aby si žalovaný mohl připravit obhajobu, a to bez jakéhokoli zavinění z jeho strany;
2. žalovaný nemohl popřít nárok z důvodu vyšší moci nebo mimořádných okolností, které nezavinil. Jedná se například o situaci, kdy žalovaný byl postižen přírodní katastrofou, která mu zjevně v řádném postupu zabránila, či byl zraněn a hospitalizován. V těchto případech musí bezodkladně po opadnutí překážek jednat a podat návrh na přezkum; nebo pokud
3. byl platební rozkaz s ohledem na požadavky stanovené tímto nařízením zjevně vydán chybně nebo z důvodu jiných výjimečných okolností.

Pokud soud odmítne žádost žalovaného s odůvodněním, že není splněn žádný z důvodů pro přezkum, zůstává evropský platební rozkaz v platnosti, naopak pokud rozhodne, že důvody přezkoumání jsou opodstatněné⁸²⁾, **rozkaz zruší**.⁸³⁾ **Vykonávací řízení** se pak řídí jako v případě ostatních nařízení upravujících

⁷⁸⁾ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5, s. 258.

⁷⁹⁾ Čl. 19 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸⁰⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 397.

⁸¹⁾ Čl. 19 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸²⁾ Podle čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁸³⁾ Čl. 20 odst. 3 nařízení o evropském platebním rozkazu.

uznání a výkon rozhodnutí právem členského státu výkonu, přičemž nařízení o EPR stanoví důvody pro omezení a zastavení výkonu rozhodnutí.

Ad 3. Vzhledem k tomu, že náklady, časová náročnost a další překážky související se soudním řízením jsou často **neúměrné hodnotě drobného nároku**, zavedla značná část členských států ve svých právních řádech pro drobné nároky zjednodušené občanskoprávní řízení.

Nařízení o drobných nárocích, které se použije od 1. 1. 2009, je závazné ve všech členských státech Evropské unie vyjma Dánska⁸⁴⁾ a jeho **cílem je zjednodušení přístupu ke spravedlnosti** zavedením evropského řízení o drobných nárocích (dále též „řízení o drobných nárocích“ nebo „řízení o DN“).⁸⁵⁾ Při rozhodování o nákladech projednávání žaloby v rámci řízení o DN by měly být zohledněny zásady přiměřenosti, rychlosti a jednoduchosti. Nařízení má také za cíl zjednodušení uznání a výkon rozhodnutí vydaného v rámci řízení o DN v jiném členském státě⁸⁶⁾. Stranám sporu je evropské řízení o drobných nárocích k dispozici jako **alternativa** k řízením upraveným právními řády jednotlivých členských států i unijními předpisy.

Do **působnosti** nařízení o drobných nárocích spadají občanské a obchodní věci v přeshraničních případech⁸⁷⁾, jestliže hodnota nároku nepřesahuje v době doručení žalobního formuláře k příslušnému soudu částku **2.000,-EUR**. V zájmu zjednodušení výpočtu hodnoty nároku se hodnota nároku vypočítává **bez navýšení o úroky, náklady ani výlohy**, čímž by neměla být dotčena ani pravomoc soudu tyto ve svém rozhodnutí přiznat, ani vnitrostátní pravidla pro výpočet výše úroku.⁸⁸⁾ Nárok může být uplatněn i v jiné měně, přičemž pro kontrolu působnosti nařízení o drobných nárocích je nutné částku uvedenou v jiné měně přepočítat dle kurzu platného ke dni podání žaloby.⁸⁹⁾ Pokud nárok uplatněný v žalobě přesahuje částku 2.000,-EUR, žaloba nebo vzájemná žaloba⁹⁰⁾ se nepro-

⁸⁴⁾ Srov. čl. 2 odst. 3 nařízení o drobných nárocích.

⁸⁵⁾ Bod 8 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁶⁾ Bod 7 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁷⁾ Přeshraničním případem se pro účely nařízení o drobných nárocích rozumí případ, ve kterém má alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byla podána žaloba, přičemž bydliště se určí dle nařízení Brusel I. Pro určení, zda se jedná o přeshraniční případ, či nikoliv je rozhodujícím okamžikem datum obdržení žalobního formuláře příslušným soudem.

⁸⁸⁾ Čl. 2 nařízení o drobných nárocích vč. bodu 10 preambule nařízení o drobných nárocích.

⁸⁹⁾ ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5, s. 400.

⁹⁰⁾ Pojem „vzájemný nárok“ či „vzájemná žaloba“ by se měl vykládat jako týkající se stejné smlouvy či stejné skutečnosti jako původní nárok. Za vzájemný nárok ve smyslu nařízení o drobných nárocích by se však nemělo jednat v případech, kdy žalovaný uplatní během řízení právo na započtení.

jedná v rámci evropského řízení o drobných nárocích, nýbrž podle procesních předpisů členského státu, v němž řízení probíhá.

Z působnosti nařízení o drobných nárocích jsou **vyjmuty především věci daňové, celní a správní**, stejně jako otázky odpovědnosti státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci a dle čl. 2 odst. 2 nařízení o drobných nárocích se nevztahuje na věci týkající se:

1. osobního stavu nebo způsobilosti fyzických osob k právům a právním úkonům;
2. majetkových práv vyplývajících z manželských vztahů, vyživovací povinnosti a dědictví;
3. úpadků a vyrovnání a podobných řízení;
4. sociálního zabezpečení;
5. rozhodčího řízení;
6. pracovního práva;
7. nájmu nemovitostí s výjimkou žalob týkajících se peněžitých nároků nebo
8. porušení práv na ochranu soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.

Evropské řízení o DN **zahajuje žalobce podáním**⁹¹⁾ náležitě vyplněného formuláře A uvedeného v příloze I nařízení o drobných nárocích u příslušného soudu.⁹²⁾ V případě, že žalobcův nárok nespadá do oblasti působnosti nařízení o drobných nárocích, soud žalobce o této skutečnosti vyrozumí, a pokud ji žalobce nevezme zpět, projedná ji dle procesních předpisů členského státu, v němž řízení probíhá. Za podmínek stanovených v nařízení o drobných nárocích je soud povinen umožnit žalobci svůj návrh doplnit či opravit, v opačném případě soud návrh v plném rozsahu **zamítne**. Jedná se o taxativně stanovené případy, kdy žalobcův návrh je:

1. zjevně neopodstatněný;
2. žaloba nepřijatelná nebo
3. žalobce neopraví nebo nedoplní žalobní formulář v dodatečně stanovené lhůtě.⁹³⁾

Řízení o DN probíhá **písemnou formou**⁹⁴⁾, pokud soud uzná za nutné nebo o to některá ze stran požádá, je soud povinen nařídít ústní jednání, které je však možné vést i poměrně alternativními způsoby jako je např. video konference nebo

⁹¹⁾ Návrh se podává buď osobním podáním přímo u soudu, zasláním poštou nebo pomocí jiných komunikačních prostředků, jako je fax nebo elektronická pošta, které přijímá členský stát, v němž se řízení zahajuje.

⁹²⁾ Článek 4 nařízení o drobných nárocích.

⁹³⁾ Význam pojmů „zjevně neopodstatněný“ a „nepřijatelný“ v souvislosti s odmítnutím žaloby by se měl dle preambule nařízení o drobných nárocích posuzovat v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

⁹⁴⁾ Čl. 5 nařízení o drobných nárocích.

pomocí jiných komunikačních technologií.⁹⁵⁾ V zájmu zjednodušení celého řízení není dle čl. 10 nařízení o drobných nárocích povinné zastoupení advokátem nebo jiným odborníkem v oboru práva.

Soud vydá rozhodnutí po obdržení všech informací nezbytných pro vydání rozhodnutí nebo do 30 dnů od ústního jednání.⁹⁶⁾ Žalovaný má právo na přezkum rozhodnutí dle podmínek stanovených v čl. 18 nařízení o drobných nárocích, rozhodnutí je však vykonatelné bez ohledu na možnost podat opravný prostředek, a to z důvodu urychlení jeho vymahatelnosti. Řízení o DN se řídí procesními předpisy členského státu, ve kterém řízení probíhá, není-li výslovně stanoveno nařízením o drobných nárocích jinak.⁹⁷⁾

Rozhodnutí vydané v rámci řízení o DN se v jednom členském státě uznává a vykonává v jiném členském státě, **aniž je nutné prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti napadnout jeho uznání**.⁹⁸⁾ Na žádost jedné ze stran vyhotoví soud bez dalších nákladů, osvědčení o rozhodnutí⁹⁹⁾ vydaném v rámci evropského řízení o drobných nárocích.

Z důvodu zachování práva na spravedlivý proces jsou v nařízení o drobných nárocích stanoveny minimální normy upravující podmínky pro přezkum rozhodnutí vydaného v rámci evropského řízení o drobných nárocích v situacích, kdy žalovaný nemohl nárok popřít. V případě, že strana vydané rozhodnutí o DN napadne žádostí o přezkum, může příslušný soud nebo orgán v členském státě výkonu na návrh strany, proti níž je výkon požadován

1. omezit vykonávací řízení na ochranná opatření,
2. podmínit výkon složením jistoty, kterou sám určí, nebo
3. za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.

Výkon rozhodnutí o DN lze dle čl. 22 nařízení o drobných nárocích zamítnout pouze na návrh a z důvodu překážky **res iudicata**. Rozhodnutí o drobném nároku se vykoná za stejných podmínek jako jakékoliv rozhodnutí vydané v členském státě výkonu a to dle pravidel členského státu výkonu¹⁰⁰⁾, kdy náklady řízení hradí strana, která neuspěla. Žalobce soudu ve státě výkonu předloží ověřenou kopii rozhodnutí spolu s osvědčením o rozhodnutí a v případě potřeby také jeho překlad do úředního jazyka členského státu výkonu. V zájmu jednoduchosti a hospodárnosti nemusí mít strana, která výkon požaduje, v členském státě

⁹⁵⁾ Čl. 8 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁶⁾ Čl. 7 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁷⁾ Čl. 19 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁸⁾ Srov. článek 1 nařízení o drobných nárocích.

⁹⁹⁾ Osvědčení o rozhodnutí o drobném nároku se vydává na vzorovém formuláři D uvedeném v příloze IV nařízení o drobných nárocích.

¹⁰⁰⁾ Čl. 21 nařízení o drobných nárocích.

výkonu pověřeného zástupce ani poštovní adresu, kromě orgánů příslušných pro vykonávací řízení.¹⁰¹⁾

Nařízení o dědictví

Evropská unie si, jak již bylo mnohokrát zmíněno, stanovila za cíl udržovat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob a tak v prosinci roku 2009 přijala Evropská rada nový víceletý program nazvaný „**Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je,**“ ve kterém vyjádřila přesvědčení, že by vzájemné uznávání mělo být rozšířeno také na oblasti, jež dosud nejsou upraveny, avšak mají zásadní význam pro každodenní život.¹⁰²⁾ Vzhledem k tomu, že „*by mělo být v evropském prostoru práva občanům umožněno předem uspořádat své dědictví a tím zaručit práva dědiců, odkazovníků a dalších osob zůstaviteli blízkých včetně práv věřitelů zůstavitele*“¹⁰³⁾, bylo dne 4. 7. 2012 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (dále jen „**nařízení o dědictví**“), které upravuje mj. také uznávání a výkon rozhodnutí v dědických věcech vydané soudem¹⁰⁴⁾ členského státu.

Nařízení o dědictví se použije na dědictví osob, které zemřely dne 17. 8. 2015 nebo později¹⁰⁵⁾, a to ve všech členských státech EU vč. Irska a Velké Británie, s výjimkou Dánska, pro které není nařízení o dědictví závazné ani použitelné, to znamená, že dědická řízení zahájená v Dánsku se budou nadále řídit vnitrostátním právním řádem.

Do rozsahu působnosti nařízení o dědictví spadají jen občanskoprávní aspekty dědění majetku zůstavitele, konkrétně pak veškeré způsoby přechodu majetku, práv a závazků z důvodu smrti, ať už se jedná o přechod jako projev vůle na základě poručení pro případ smrti, nebo přechod na základě dědění ze zákona. Nařízení o dědictví by mělo také umožnit přizpůsobení neznámého věcného práva nejbližšímu rovnocennému věcnému právu jiného členského státu, a to

¹⁰¹⁾ Srov. http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/protection_of_consumers/l16028_cs.htm.

¹⁰²⁾ Bod 6 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰³⁾ Bod 7 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰⁴⁾ Pro účely nařízení o dědictví se dle čl. 3 odst. 2 nařízení o dědictví pojmem soud rozumí soudy a ostatní orgány a právní odborníci s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, jestliže tyto orgány a právní odborníci nabízejí záruky nestrannosti a práva všech stran být vyslechnut a jestliže jejich rozhodnutí vydaná podle práva členského státu, v němž působí, mohou být napadena před soudním orgánem nebo jím přezkoumána; a mají obdobnou sílu a účinky jako rozhodnutí soudního orgánu v téže věci.

¹⁰⁵⁾ Čl. 83 nařízení o dědictví.

z toho důvodu, aby měly oprávněné osoby v jiném členském státě možnost vykonávat svá dědická práva.¹⁰⁶⁾ Naopak nařízení o dědictví se nevztahuje především na otázky vztahující se ke zmizení, nepřítomnosti nebo předpokládané smrti fyzické osoby; na jiné vyživovací povinnosti než ty, které vyplynuly z důvodu smrti a ani na otázky formální platnost ústně provedených pořízení pro případ smrti atd.

Proces uznání a výkonu rozhodnutí lze stejně jako v případě nařízení Brusel I rozdělit na tři fáze:

1. uznání rozhodnutí v dědických věcech;
2. prohlášení vykonatelnosti; a
3. samotný výkon rozhodnutí v dědických věcech.

Stejně jako v ostatních případech i v případě nařízení o dědictví jsou rozhodnutí orgánu členského státu v ostatních členských státech **uznávána automaticky, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení**, přičemž platí, že „u dokumentů vydaných v členských státech v rámci nařízení o dědictví se nevyžaduje legalizace či obdobný formální požadavek.“¹⁰⁷⁾ Rozhodnutí není ve státě výkonu uznáno, existuje-li jeden či více důvodů pro jeho neuznání stanovených v čl. 40 nařízení o dědictví:

1. uznání je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem (*ordre public*) členského státu, v němž se o uznání žádá;
2. žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost;
3. zásada *res iudicata* tzn. neslučitelnosti rozhodnutí s dřívějším rozhodnutím.

Rozhodnutí v dědických věcech vydaná a vykonatelná v některém členském státě jsou vykonatelná v jiném členském státě, pokud byla na žádost kterékoli dotčené strany prohlášena vykonatelnými v souladu s čl. 45 až 58 nařízení o dědictví.¹⁰⁸⁾ Návrh na prohlášení vykonatelnosti se podává dle pravidel stanovených právem členského státu výkonu. Rozhodnutí se prohlásí za vykonatelné bez přezkumu, jakmile jsou splněny formální náležitosti, tzn. že k návrhu je přiloženo:

1. jedno vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti, a

¹⁰⁶⁾ Bod 16 preambule nařízení o dědictví.

¹⁰⁷⁾ Čl. 74 nařízení o dědictví.

¹⁰⁸⁾ Čl. 43 nařízení o dědictví.

2. potvrzení ve formulářové podobě vydané příslušným orgánem členského státu původu.

K návrhu na prohlášení vykonatelnosti, není strana, vůči níž je výkon navrhován, v této části řízení oprávněna činit jakákoli podání, avšak rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana ve lhůtě 30 dnů¹⁰⁹⁾ od doručení prohlášení vykonatelnosti napadnout opravným prostředkem.

V tomto bodě je vhodné také upozornit na novinku, kterou nařízení o dědictví zavádí, jedná se o tzv. **evropské dědické osvědčení**, jež má být využíváno dědici, odkazovníky majícími přímá práva k dědictví a vykonavateli závětí nebo správci pozůstalosti, kteří v jiném členském státě potřebují prokázat svůj status nebo vykonávat buď svá práva jako dědicové či odkazovníci, nebo své pravomoci jako vykonavatelé závětí či správci pozůstalosti. Evropské dědické osvědčení vyvolává ve všech členských státech stejné účinky, avšak samo o sobě **nepředstavuje vykonatelný titul**, neboť má pouze důkazní účinky, což znamená, že pravdivě dokládá prvky, které byly stanoveny podle práva rozhodného pro dědění nebo podle jiného práva rozhodného pro konkrétní prvky, jako je věcná platnost porčení pro případ smrti.

Závěr

Vzhledem k shora uvedenému je nutné konstatovat, že nařízení Brusel I bis nepřineslo v oblasti uznání a výkonu vyjma zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti, tzv. „*exequatur*“, a zavedení nového důvodu pro odepření uznání až na drobné výjimky žádné podstatné změny. Na odborné úrovni se vedou diskuze, zda nařízení Brusel I bis přinese tolik požadované zjednodušení celého procesu uznání a výkonu soudních rozhodnutí. Avšak přesto, že bylo vypuštěno řízení o prohlášení vykonatelnosti, obávám se, že celý proces uznání a výkonu se časově prodlouží a finančně zatíží možnosti podání opravných prostředků¹¹⁰⁾, které nařízení Brusel I bis nabízí. Časovou náročnost celého procesu uznání a výkonu rozhodnutí spatřuji také v tom, že nařízení Brusel I bis nestanoví přesné lhůty, ve kterých má soud či jiný orgán rozhodnout, stejně jako nařízení Brusel I bis vypustí ustanovení upravující lhůtu¹¹¹⁾, ve které má být opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na odepření výkonu podán.

Rozhodnutí o drobných nárocích, evropský exekuční titul či evropský platební rozkaz, představují instituty, které slouží dle záměrů EU především ke zjednodu-

¹⁰⁹⁾ Čl. 50 nařízení o dědictví stanoví zvláštní lhůtu 60 dní pro podání opravného prostředku v případě, že má strana, vůči níž je výkon navrhován, bydliště v jiném členském státě, než ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno.

¹¹⁰⁾ Viz článek 49 a 50 nařízení Brusel I bis.

¹¹¹⁾ Čl. 43 odst. 5 účinného nařízení Brusel I stanoví, že opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti musí být podán ve lhůtě jednoho měsíce od doručení tohoto prohlášení.

šení a hospodárnosti řízení i uznání a výkonu rozhodnutí v rámci EU a jako takové jsou vhodnou alternativou k nařízení Brusel I. Vzhledem k novému nařízení Brusel I bis je však *de lege ferenda* vhodné uvažovat také o novelizaci nařízení upravujících výše zmíněné instituty, neboť v porovnání s novým nařízením Brusel I, které přináší v oblasti uznání a výkonu výrazné zjednodušení, nepředstavují pro potencionální žalobce zdaleka tak výhodný nástroj, jakým jsou nyní. Dále jsme se seznámili s nařízením o dědictví, které přináší potřebné zjednodušení ve věcech dědických, a je tak v této oblasti dlouho očekávanou právní úpravou na unijní úrovni.

Monika Forejtová